

penitencjarnej wiązałyby się pozytywna decyzja wyrażająca zgodę na posiadanie przez Pana ██████████ S██████ komputera w celi mieszkalnej?

Istnienie w zakładzie karnym pomieszczenia o charakterze ogólnodostępnym wyposażonym w sprzęt komputerowy nie wpływa na uprawnienie skazanego gwarantowane w art. 110a Kodeksu karnego wykonawczego (Dz. U. z dnia 5 sierpnia 1997 r. Nr 90 poz. 557). Odmowa realizacji tego prawa nakłada na organ administracji więziennej konieczność wskazania i uzasadnienia istnienia realnych przesłanek uniemożliwiających skazanemu korzystanie z przysługujących mu praw. Oznacza to, iż każda odmowa realizacji zagwarantowanego skazanemu prawa musi być przez organ administracji więziennej szczegółowo uzasadniona wraz z podaniem przesłanek, które legły u podstaw takiej decyzji. Przy tym przesłanki te muszą znajdować zakotwiczenie w przepisach prawa.

Bezasadne wydaje się również stwierdzenie, że jednym z negatywnych skutków posiadania przez skazanego komputera w celi są względy bezpieczeństwa. Trzeba na wstępie wskazać, iż ██████████ S██████ przebywając uprzednio w innym zakładzie karnym posiadał komputer do swojej dyspozycji w celi w poprzedniej jednostce penitencjarnej. Skoro więc na wcześniejszym etapie nie wystąpiły żadne negatywne przesłanki do wyrażenia zgody na posiadanie komputera w celi, tym bardziej argumenty przemawiające za odmową posiadania komputera w celi w innym zakładzie karnym muszą być silniejsze. Jak podaje Zbigniew Hołda w Komentarzu do Kodeksu karnego wykonawczego (Zbigniew Hołda, Komentarz do Kodeksu karnego wykonawczego, Gdańsk 2006) *„zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu wyższe niż przeciętne prawdopodobieństwo zaistnienia okoliczności, które są podstawą stosowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej środków przymusu bezpośredniego, broni palnej czy psa służbowego”*.

W ocenie Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka przeniesienie skazanego do innej jednostki penitencjarnej nie może w żaden sposób pogarszać jego sytuacji, o ile nie występują ku temu obiektywne przesłanki. Kwestia ta prawdopodobnie jest przedmiotem regulacji orządku wewnętrznego, który ustanawiany jest przez dyrektora jednostki karnej, który uwzględnia specyfikę danej jednostki. Porządek wewnętrzny jako akt wewnętrznie obowiązujący nie może stanowić o prawach i wolnościach jednostki, a uzasadnieniem wprowadzenia ograniczeń w możliwości korzystania ze sprzętu komputerowego mogą być względy bezpieczeństwa. Wszelkie ograniczenia nadto muszą być proporcjonalne. Trzeba

zaznaczyć, iż sprzęt o jakiego posiadanie wnioskuje ██████████ S█████████ spełnił wszystkie wymagania Służby Więziennej dotyczące oznaczeń bezpieczeństwa użytkowego.

Pragniemy wskazać, iż Sąd Rejonowy w Ostrołęce II Wydział Karny, w odpowiedzi na wniosek A█████████ S█████████ z dnia 10 lipca 2007 r., poinformował skazanego że w związku z prowadzonym postępowaniem nie ma przeciwwskazań do korzystania przez oskarżonego z komputera. To samo stanowisko zajął Sąd Rejonowy w Białymstoku XV Wydział Karny w odpowiedzi na pismo ██████████ S█████████ z dnia 4 stycznia 2008 r. w dniu 18 stycznia 2008r.

Należy również zwrócić uwagę na postanowienie Sądu Okręgowego w Białymstoku IV Wydział Penitencjarny i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych z dnia 29 stycznia 2008 r., w którym Sąd zaznaczył, że uzasadnienie odmownej decyzji Dyrektora Aresztu Śledczego ██████████ jest zbyt ogólne. Sam fakt, iż zarządzenie Dyrektora Aresztu Śledczego ██████████ nie przewiduje możliwości posiadania w celi sprzętu komputerowego nie może stanowić samoistnej podstawy do wydania decyzji odmownej jeśli weźmie się pod uwagę, iż Kodeks Karny Wykonawczy w art. 110a § 2 przewiduje możliwość udzielenia skazanemu takiego zezwolenia. Zgodnie z treścią postanowienia Sądu Okręgowego w Białymstoku, cyt. *„Wydaje się, iż w wypadku podjęcia przez dyrektora jednostki penitencjarnej decyzji odmownej w tym przedmiocie należy wyraźnie wskazać dlaczego posiadanie sprzętu komputerowego w celi dla celów samokształcenia może naruszać zasady porządku i bezpieczeństwa w zakładzie.”* Również w piśmie z dnia 23 maja 2008 r. Sąd ten na podstawie art. 35 § 1 KKW zwrócił się do Dyrektora Aresztu Śledczego ██████████ o rozważenie czy przepis § 8 ust. 1 zarządzenia nr 4/207 Dyrektora Aresztu Śledczego ██████████ w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego w tymże Areszcie nie pozostaje w sprzeczności z art. 110a § 2 KKW oraz czy w związku z tym nie zachodzi konieczność zmiany wskazanego wyżej zarządzenia.

Zgodnie z art. 70 ust. 1 Konstytucji RP każdy ma prawo do nauki, co oznacza, iż Konstytucja nie różnicuje podmiotowo kategorii osób, którym prawo do nauki zostało przyznane. Również osoba skazana skutecznie korzysta z podmiotowego prawa do nauki. Nawiązując natomiast do art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, wszyscy obywatele Rzeczypospolitej Polskiej są równi wobec prawa i posiadają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Gwarancja ta jest bardzo doniosła w przedmiotowej sprawie. Nakaz równego

traktowania nie statuuje równości absolutnej, lecz przewiduje równe traktowania podmiotów w podobnej sytuacji. W tej sytuacji nie można uznać, iż władze publiczne równo traktują jednostki, gdy osobom skazanym na karę pozbawienia wolności w jednym zakładzie karnym pozwalają na posiadanie komputera w celi i realizowania prawa do nauki i rozwoju osobistego, a w drugim zakładzie karnym takiego dozwolenia nie dają.

Należy dodać, iż prawo do nauki zostało uznane za podstawowe prawo jednostki w wielu aktach i konwencjach międzynarodowych m.in. w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (art. 26), Międzynarodowym Pakcie Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (art. 13), Protokole nr 1 do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (art. 2). Zasadniczo przepisy te nakładają na państwo obowiązek zapewnienia realizacji prawa do nauki, szczególnie na poziomie podstawowym i wyższym. Jednakże tak skonstruowane prawo winno być interpretowane również w szerszym zakresie przyznającym jednostce prawo do kształcenia i własnego rozwoju, i całą pewnością państwo nie może prawa tego w żaden sposób ograniczać, a powinno zapewnić jednostce warunki do niezakłóconego korzystania z tego prawa.

Warto wskazać na **protokół nr 1 do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka**, który w art. 2, prawo do nauki ujmuje od strony negatywnej stanowiąc, iż nikt nie może być pozbawiony prawa do nauki.

Kwestia dostępu do nauki osób przebywających w jednostkach penitencjarnych leży w sferze szczególnego zainteresowania społeczności międzynarodowej, która w edukacji więźniów widzi podstawowy sposób ich resocjalizacji i umożliwienia im ponownej adaptacji do społeczeństwa po wykonaniu kary. Warto wskazać na międzynarodowe akty typu "miękiego prawa" (*soft-law*), które zalecają Państwom Członkowskim podejmowanie określonych działań. Obszernie zagadnienie edukacji w jednostkach penitencjarnych uregulowane jest w **Rekomendacji Nr R(89)12 Komitetu Ministrów Państw Członkowskich Rady Europy dotyczącej edukacji w więzieniu**. W swojej preambule wskazuje na potrzebę traktowania prawa do edukacji jako prawa fundamentalnego; brania pod uwagę wagi edukacji w rozwoju osoby indywidualnej i społeczeństwa; brania pod uwagę faktu, że bardzo duży procent więźniów ma ograniczone wykształcenie oraz mają oni duże potrzeby związane z edukacją; brania pod uwagę faktu, że edukacja w więzieniu pomaga uczłowieczyć więzienia i poprawić warunki uwięzienia; brania pod uwagę faktu, że edukacja

w więzieniu jest ważnym sposobem ułatwienia powrotu więźnia do społeczeństwa. Rekomendacja Komitetu Ministrów zaleca by edukacja więźniów była podobna do edukacji dla danej grupy wiekowej w świecie zewnętrznym, a zakres możliwości edukacji więźniów był tak szeroki, jak tylko jest to możliwe (pkt 2). Celem edukacji w więzieniu winien być rozwój danej osoby biorąc pod uwagę jej społeczny, ekonomiczny i kulturalny kontekst (pkt 3), szczególnie z uwzględnieniem edukacji zawodowej osoby indywidualnej ze zwróceniem uwagi na trendy na rynku pracy (pkt 9). Dla celu realizacji tych postulatów więźniowie powinni mieć dostęp do dobrze wyposażonej biblioteki co najmniej raz w tygodniu (pkt 10). Z kolei wszystkie osoby pracujące w administracji i zarządzaniu systemu więziennego powinny ułatwiać i wspierać edukację jak tylko jest to możliwe (pkt 4), a wszelki wysiłek powinien być skierowany na zachęcenie więźniów do aktywnego brania udziału we wszystkich aspektach edukacji (pkt 6).

Nie można pominąć w przedmiocie sprawy również **Rekomendacji Nr R (87) 3 Komitetu Ministrów Państw Członkowskich Rady Europy zawierającej Europejskie Reguły Więzienne**, która w systemie europejskiej ochrony praw człowieka ustanawia kanon standardów postępowania z osobami pozbawionymi wolności. Reguła 65 stanowi m.in., iż podejmuje się wszelkie wysiłki, aby zapewnić ustalenie i wykonywanie rygorów jednostek penitencjarnych, tak żeby sprawić, że warunki życia będą odpowiadać godności ludzkiej oraz poziomowi akceptowalnemu w danym społeczeństwie; zminimalizować szkodliwe skutki uwięzienia oraz różnice między życiem w więzieniu a życiem na wolności; dać więźniom sposobność rozwijania umiejętności i zdolności, co zwiększy ich szanse pomyślnej readaptacji społecznej po zwolnieniu. Reguła 66 natomiast podaje, iż aby osiągnąć te cele, powinny być dostępne wszelkie właściwe środki poprawcze, wychowawcze, moralne i duchowe oraz wszystkie inne, które należy stosować odpowiednio do indywidualnych potrzeb postępowania z więźniami. A zatem rygory powinny obejmować procedury m.in. ustalania i oceny indywidualnego postępowania oraz programów szkolenia więźniów, po pełnej konsultacji z odpowiednimi członkami personelu i z poszczególnymi więźniami, którzy powinni być zaangażowani w to tak dalece, jak jest to wykonalne.

Celami wykonywania kary pozbawienia wolności ujętymi w art. 67 k.k.w. są „wzbudzanie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanych

postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego". Przepis ten realizuje współczesne trendy nauki o karze, która za główny cel stawia wychowanie sprawcy w sposób umożliwiający mu normalny powrót do społeczeństwa. W ocenie Fundacji starania [REDAKTOR] S[REDAKTOR]o zdeterminowane są tym właśnie celem - po odbyciu kary chciałby na nowo prowadzić działalność gospodarczą o charakterze informatycznym, którą zajmował się przed wydaniem skazującego wyroku. W tych okolicznościach należy uznać starania [REDAKTOR] S[REDAKTOR]o o umożliwienie mu korzystania w celi z prywatnego komputera. [REDAKTOR] S[REDAKTOR] nie żąda od administracji zakładu karnego dostarczenia mu odpowiedniego sprzętu na koszt Skarbu Państwa, lecz jest gotów zakupić go własnymi środkami. Nie wymaga również komentarza, iż obecność sprzętu komputerowego w celi, w której nie ma technicznych możliwości dostępu do Internetu (brak sprzętowych modułów dostępowych do Internetu takich jak modem kablowy, moduł bezprzewodowy WiFi, moduł bluetooth, port podczerwieni) nie powinno w żaden sposób naruszać bezpieczeństwa i porządku w zakładzie karnym. Warta podkreślenia i nie bez znaczenia jest determinacja A[REDAKTOR] w dążeniu do zapewnienia mu komputera w celi. Wykorzystuje on szereg dróg prawnych w celu uzyskania dostępu do komputera powołując przy tym wiele argumentów, którym trudno odmówić słuszności.

Odnosząc się do niektórych z nich – wskazanych Fundacji – zasadnym jest argument potrzeby praktycznego doskonalenia swoich umiejętności na sprzęcie komputerowym. Wykształcenie i dotychczas wykonywana praca zawodowa potwierdzają potrzebę posiadania sprzętu komputerowego. Zaawansowanie technologiczne ulega bardzo szybkim przemianom i pozbawienie [REDAKTOR] dostępu do sprzętu komputerowego nie tylko narusza jego uprawnienia do samokształcenia i rozwoju, lecz również w perspektywie zakończenia wykonywania kary pozbawia go realnie konkurencyjności na rynku pracy. W tym miejscu należy również zaznaczyć, iż kluczowy jest dostęp do literatury i czasopism o tematyce informatycznej, o który ciągle prosi [REDAKTOR] S[REDAKTOR] Helsińska Fundacja Praw Człowieka nie widzi istotnego argumentu, dla którego odmawia się mu do nich dostępu. W ocenie Fundacji chybionym pozostają również argumenty, iż dostęp do literatury informatycznej jest mu zapewniany, gdyż oferowano mu dostęp do literatury odnoszącej się do programów komputerowych przestarzałych, obecnie nieużywanych (nawet przez administrację zakładu karnego).

